Staro

NATUUR EN BUITENGEBIED

Quickscan flora en fauna

Snellenweer te Werkendam

Rapportnummer 18-0082

www.starobv.nl

Quickscan flora en fauna

Snellenweer te Werkendam

April 2018

Rapportnummer:	18-0082
In opdracht van:	Pouderoyen Compagnons
Uitgevoerd door:	Staro Natuur en Buitengebied Lodderdijk 38a 5421 XB Gemert tel. 0492-450161 fax. 0492-450162 www.starobv.nl
Veldonderzoek:	K.S. Haan
Auteur:	K.S. Haan
Kwaliteitscontrole:	N. Arts-Smits

Inhoud

1 Inleiding 4

1.1 Aanleiding 4

1.2 Doel 4

1.3 Zorgplicht 4

1.4 Leeswijzer 4

2 Plangebied 6

2.1 Ligging en beschrijving plangebied 6

2.2 Voorgenomen plannen 10

3 Methode 11

4 Natuurwaarden 12

4.1 Beschermde gebieden 12

4.2 Beschermde soorten 15

4.2.1 Flora 15

4.2.2 Vlinders en libellen 15

4.2.3 Insecten en weekdieren 16

4.2.4 Vissen 17

4.2.5 Reptielen en amfibieën 17

4.2.6 Vogels 19

4.2.7 Zoogdieren 21

5 Conclusies 25

5.1 Beschermde gebieden 25

5.2 Beschermde soorten 25

5.3 Advies en aanbevelingen 26

Geraadpleegde bronnen 29

Bijlagen

Bijlage 1 Wet- en regelgeving

Staro
NATUUR EN
BUITENGEBIED

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens om op de locatie ’t Kompas aan de Snellenweer te Werkendam het schoolgebouw te slopen en om op deze locatie woningen te realiseren. Door middel van de quickscan wordt in beeld gebracht of de ontwikkeling in strijd is met de natuurwetgeving en hoe eventuele strijdigheid met de wet voorkomen kan worden.

1.2 Doel

Het doel van het onderliggende onderzoek is te bepalen of de wijzigingen binnen het plangebied mogelijk leiden tot overtreding van de natuurwetgeving. Voor soortbescherming en gebiedsbescherming is sinds 1 januari 2017 de Wet natuurbescherming (wn) van belang. Daarnaast is gebiedsbescherming vastgelegd in het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voorheen EHS genoemd). In bijlage 1 wordt deze wet- en regelgeving uitgebreid beschreven.

Het in deze rapportage beschreven onderzoek heeft tot doel het vaststellen van de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten die zijn opgenomen in paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming. Tevens heeft het onderzoek tot doel vast te stellen op welke wijze en in welke mate de voorgenomen ontwikkeling invloed kan hebben op het eventueel voorkomen van beschermde soorten. Op basis van dit onderzoek kan worden vastgesteld welke maatregelen getroffen en vervolgstappen genomen dienen te worden om te voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving zal worden gehandeld. Aanvullend zal worden bepaald of voorgenomen ontwikkelingen effect hebben op de beschermde natuurwaarden van nabijgelegen natuurgebieden.

1.3 Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet wettelijk beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren, niet mogen worden uitgevoerd.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het plangebied en de voorgenomen ontwikkelingen. In hoofdstuk 3 wordt de gebruikte onderzoeksmethode besproken. De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden en de effecten van de geplande ingrepen op aanwezige beschermde natuurwaarden worden beschreven in hoofdstuk 4. In dit hoofdstuk wordt tevens ingegaan op de mogelijke

noodzaak tot het treffen van mitigerende maatregelen. In het laatste hoofdstuk zijn de conclusies uiteengezet.

2 Plangebied

2.1 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied ligt op het terrein van c.b.s. ’t Kompas aan de Snellenweer te Werkendam. Het ligt in de bebouwde kom van Werkendam en wordt omsloten door de Snellenweer in het westen, de Van Randwijklaan in het noorden, grasland en een sloot in het oosten en bebouwing in het zuiden.

Het plangebied bestaat voornamelijk uit bebouwing en bestrating en grenst in het oosten aan een sloot. Langs de randen van het plangebied zijn bomen en struiken aanwezig.

De ligging van het plangebied in de wijdere omgeving is weergegeven in figuur 1. De globale begrenzing van het onderzoeksgebied is weergegeven in figuur 2. Op pagina’s 7 en 8 is een foto-impressie van het plangebied opgenomen.

Figuur 1. Ligging plangebied (rode stip) in de wijdere omgeving (bron: Google Maps)

Figuur 2. Globale begrenzing plangebied (rood omlijnd) (bron: Bing maps)

Foto 1. Noordgrens plangebied

Foto 2. Oosten plangebied

Foto 3. Noorden plangebied

Foto 4. Westen plangebied

Foto 5. Zuidgrens plangebied

Foto 6. Gang schoolgebouw

Foto 7. Verlaten konijnenhol in noorden plangebied

Foto 8. Sloot aan oostgrens plangebied

Foto 9. Lokaal in schoolgebouw

Foto 10. Buitenkant schoolgebouw

Foto 11. Open stootvoegen schoolgebouw

Foto 12. Betimmering en open voegen spouwmuur in schoolgebouw

2.2 Voorgenomen plannen

Initiatiefnemer is voornemens het schoolgebouw in het plangebied te slopen om hier woningbouw te kunnen realiseren. In figuur 3 zijn de voorgenomen plannen op kaart weergegeven.

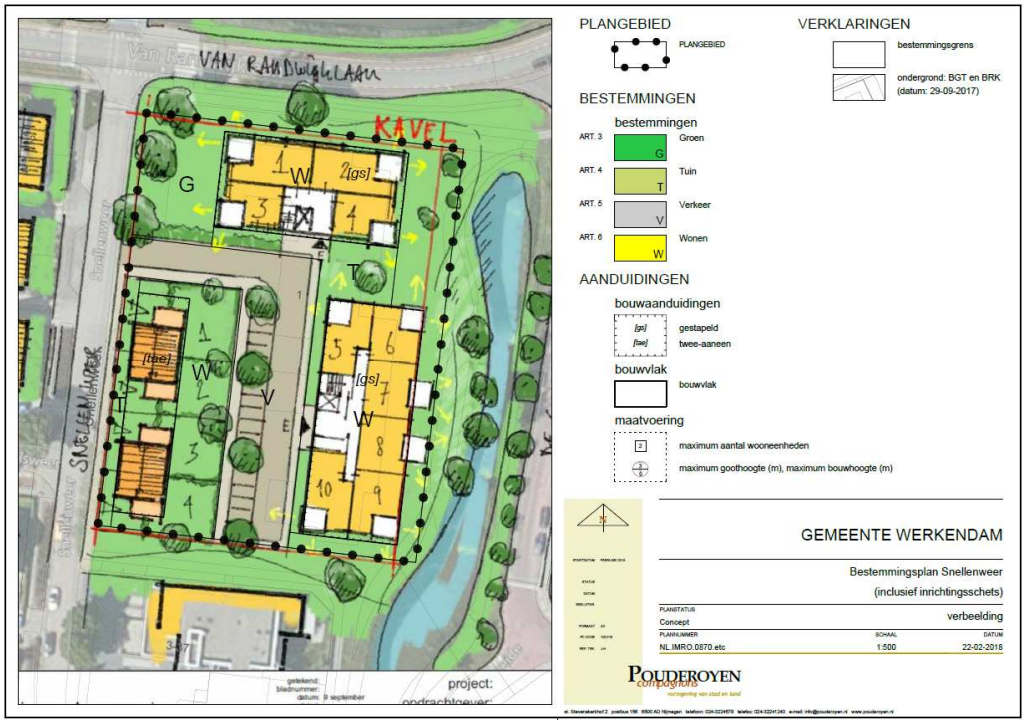

Figuur 3. Voorgenomen plannen (bron: Pouderoyen Compagnons)

3 Methode

In het kader van deze quickscan heeft een bronnenonderzoek plaatsgevonden waarbij gekeken is naar gebiedsgerichte bescherming en mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied. Voor het soortenonderzoek is gebruikgemaakt van gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), het dataloket van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), de websites Vlindernet.nl, Libellennet.nl, Waarneming.nl, verspreidingsatlas.nl en Telmee.nl en diverse verspreidingsatlassen.
Voor de gebiedsgerichte bescherming is gekeken naar de aanwezigheid van relevante natuurterreinen in de omgeving. De ligging van Natura 2000-gebieden (o.a. Habitat- en Vogelrichtlijngebieden) en het Natuurnetwerk Nederland in de nabijheid van het plangebied zijn onderzocht.

Daarnaast heeft een veldbezoek plaatsgevonden waarbij alle op de locatie aanwezige biotopen zijn opgenomen. De aanwezigheid van deze biotopen vormt de basis voor de mogelijkheid tot het voorkomen van beschermde soorten. Naast de biotopen zijn directe en indirecte aanwijzingen opgenomen die duiden op het voorkomen van beschermde soorten. Dergelijke aanwijzingen zijn bijvoorbeeld het fysiek aantreffen van exemplaren van soorten en het aantreffen van holen, uitwerpselen, prooiresten, vraat-, loop- en veegsporen. Deze waarnemingen zijn bij de beoordeling betrokken.

De aanwezige biotopen zijn vergeleken met de habitateisen van beschermde planten- en diersoorten. Op basis van deze vergelijking en expert judgement is beoordeeld welke van deze soorten in het plangebied kunnen voorkomen. Een eenmalig veldbezoek is nadrukkelijk geen volledige inventarisatie. Dat betekent dat op basis van een eenmalig veldbezoek het voorkomen van soorten niet per definitie is uit te sluiten.
De bevindingen van het veldbezoek en het literatuuronderzoek zijn vervolgens gebundeld in deze rapportage.

Het veldbezoek dat voor dit onderzoek is uitgevoerd, heeft plaatsgevonden op 5 april 2018 in de middag onder de volgende weersomstandigheden: half bewolkt en zonnig, droog, vrij krachtige wind (5 bft) en circa 8 ˚C.

4 Natuurwaarden

4.1 Beschermde gebieden

Natura 2000

Uit de kaarten van de gebiedendatabase op de website van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid (LNV) blijkt dat het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied op circa één kilometer afstand ten zuiden en westen van het plangebied ligt, zie figuur 5. Dit betreft het Natura 2000-gebied Biesbosch.

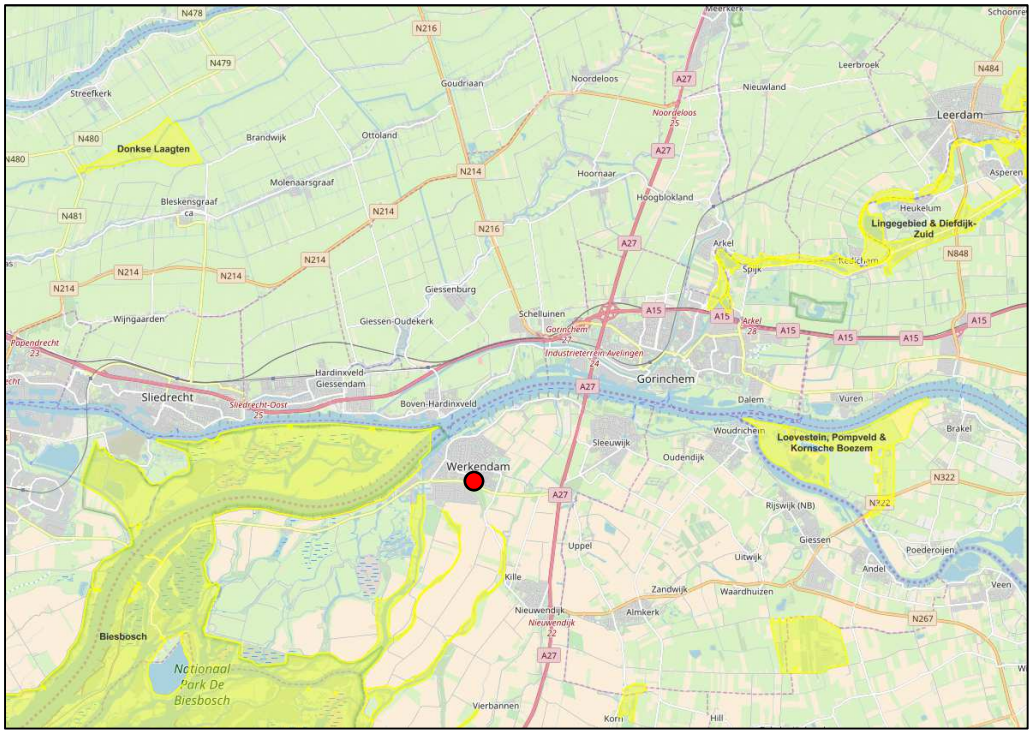

Figuur 5. Ligging plangebied (rode stip) ten opzichte van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden (gele vlakken) (bron: http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)

Effectbeoordeling

Uit de effectenindicator op de website van het Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid (LNV) blijkt dat op het Natura 2000-gebied Biesbosch bij woningbouw mogelijk de volgende storingsfactoren optreden: oppervlakteverlies, versnippering, verontreiniging, verdroging, verstoring door geluid, verstoring door licht, verstoring door trilling en verstoring door beweging.

Doordat het plangebied buiten de Natura 2000-gebieden ligt, kunnen alleen effecten optreden als gevolg van externe werking. Dit betekent dat de storingsfactoren oppervlakteverlies en versnippering op voorhand zijn uit te sluiten. Gezien de ligging van de locatie in de bebouwde kom van Werkendam, de tussenliggende bebouwing en afstand tot het Natura 2000-gebied zijn ook de overige effecten op voorhand uit te sluiten.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Natuurgebieden in Nederland zijn erg versnipperd. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; in de provincie Noord-Brabant het Natuurnetwerk Brabant (NNB) genoemd) heeft als doel om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Vanaf 2014 zijn de provincies verantwoordelijk voor het Natuurnetwerk Nederland.

Uit het natuurbeheerplan op de website van de provincie Noord-Brabant, blijkt dat het plangebied geen deel uitmaakt van het NNB. Het dichtstbijzijnde natuurgebied dat behoort tot het NNB is onderdeel van het provinciaal deel van het NNB, ligt 200 meter ten zuiden van het plangebied en bestaat uit bos. Hier bevinden zich de beheertypen Vochtig bos met productie (N16.04), Haagbeuken- en essenbos (N14.03) en Nog om te vormen landbouwgrond naar natuur (N00.01). De ligging van het NNB ten opzichte van het plangebied is weergegeven in figuur 6.

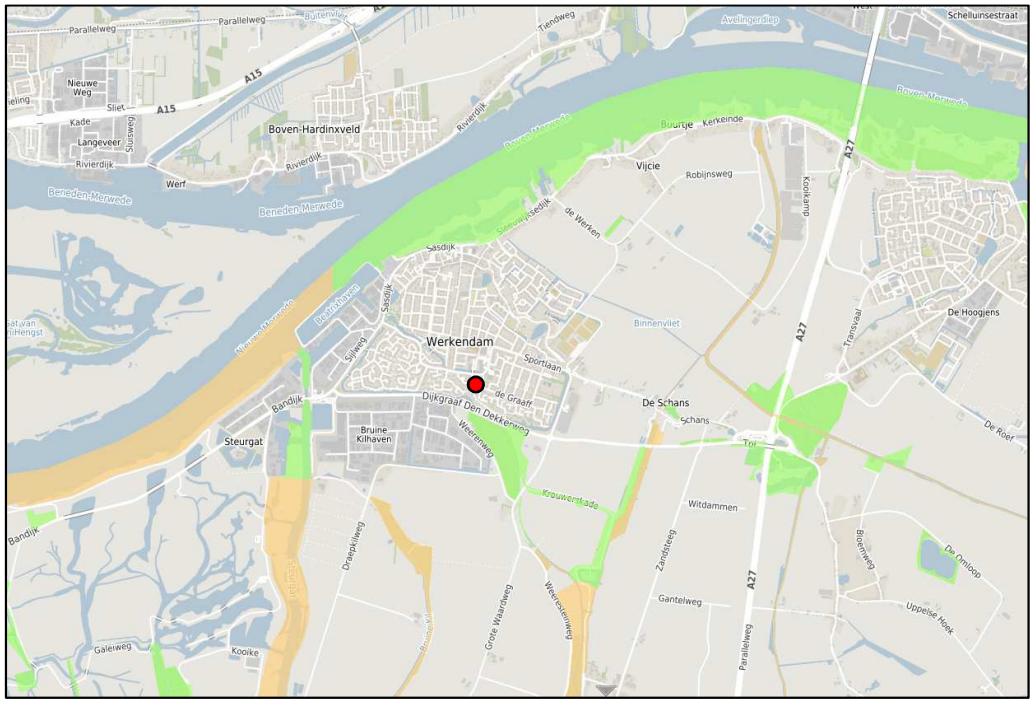

Figuur 6. Ligging plangebied (oranje) ten opzichte van het NNB op ongeveer 200 meter afstand (oranje = rijksdeel, groen = provinciaal deel) (bron: http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan)

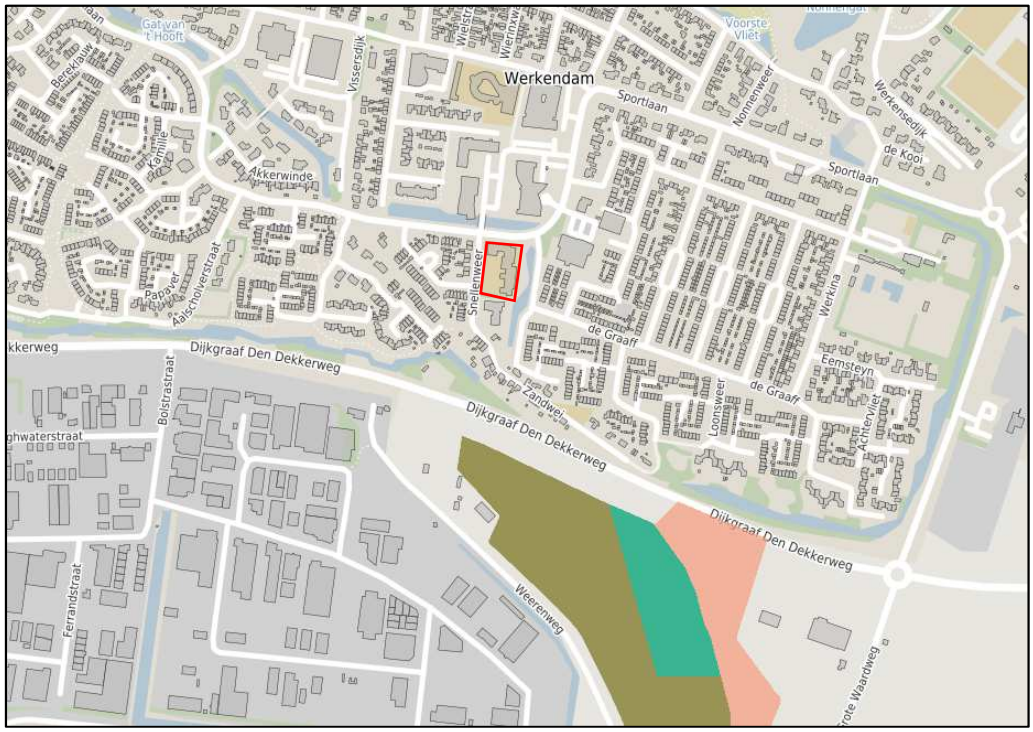

Figuur 7. Ligging plangebied (rood omlijnd) ten opzichte van de beheertypen op ongeveer 200 meter afstand (bruin = vochtig bos met productie, groen = haagbeuken- en essenbos, roze = nog om te vormen naar natuur) (bron: http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan)

Effectbeoordeling

Het plangebied behoort niet tot het NNB. Gezien de ligging van het plangebied in de bebouwde kom van Werkendam en de lokale aard van de voorgenomen plannen zijn negatieve effecten op het NNB uit te sluiten.

<u>Conclusie</u>

Het plangebied behoort niet tot het NNB. Gezien de ligging van het plangebied in de bebouwde kom van Werkendam en de lokale aard van de voorgenomen plannen zijn negatieve effecten op het NNB uit te sluiten.
Doordat het plangebied buiten de Natura 2000-gebieden ligt, kunnen alleen effecten optreden als gevolg van externe werking. Gezien de ligging van de locatie in de bebouwde kom van Werkendam, de tussenliggende bebouwing en afstand zijn ook de overige effecten op voorhand uit te sluiten.

4.2 Beschermde soorten

Deze paragraaf beschrijft het mogelijk voorkomen van beschermde soorten in het plangebied. Per soortgroep wordt beschreven welke soorten worden verwacht, wat de mogelijke effecten van de ingreep zijn en of mitigerende maatregelen nodig zijn.

4.2.1 Flora

Uit de gegevens van de NDFF blijkt dat tussen één en vijf kilometer van het plangebied de beschermde plantensoort schubvaren (§3.3 wn) voorkomt.

Het plangebied bestaat uit bebouwing met bestrating, struiken, bomen en grasland eromheen. In het plangebied zijn geen beschermde planten waargenomen tijdens het veldbezoek. De plantensoort schubvaren is in de periode van het veldbezoek makkelijk te herkennen, maar niet aangetroffen in het plangebied. Bevindingen van het veldbezoek tonen aan dat binnen het plangebied geschikte biotopen voor beschermde plantensoorten ontbreken. Het is derhalve redelijkerwijs uit te sluiten dat binnen het plangebied beschermde plantensoorten voorkomen.

<u>Conclusie</u>
Vanwege het ontbreken van geschikte biotopen is het voorkomen van beschermde plantensoorten in het plangebied redelijkerwijs uit te sluiten.

4.2.2 Vlinders en libellen

Uit de gegevens van de NDFF en De Dagvlinders van Nederland (Bos et al., 2006) blijkt dat tussen vijf en tien kilometer van het plangebied de beschermde vlindersoort grote vos (§3.3 wn) voorkomt.

Grote vos is een zeldzame standvlinder die met acuut uitsterven wordt bedreigd. De laatste jaren worden er gemiddeld ongeveer vijf exemplaren waargenomen, vermoedelijk zwervers uit het buitenland of vlinders van tijdelijke populaties (www.vlinderstichting.nl). Deze vlindersoort is afhankelijk van oude, markante bomen en de waardplanten iep, kers of wilg. Grote vos gebruikt vochtige, open bossen, bosranden, boomgaarden en andere plekken met grote vrijstaande bomen als habitat. Tijdens het veldbezoek is ten oosten van het plangebied iep waargenomen. Vanwege het suboptimale habitat in het plangebied en de lage aantallen van grote vos is Nederland, is het uit te sluiten dat grote vos voorkomt in het plangebied.

Uit de gegevens van de NDFF en Libellennet.nl blijkt dat tussen nul en één kilometer van het plangebied de beschermde libellensoorten beekrombout (§3.3 wn) en rivierrombout (§3.2 wn) voorkomen. Uit gegevens van de bovenstaande bronnen blijkt dat tussen vijf en tien kilometer van het plangebied de beschermde libellensoorten bosbeekjuffer (§3.3 wn) en gevlekte witsnuitibel (§3.2 wn) voorkomen.

Rivierrombout, beekrombout en bosbeekjuffer zijn afhankelijk van stromend water, zoals rivieren of beken, voor hun leefgebied. Er is in (de nabije omgeving van) het plangebied geen stromend water aanwezig. Hiermee kan het voorkomen van deze beschermde libellensoorten in het plangebied worden uitgesloten.
Het habitat van de gevlekte witsnuitlibel bestaat uit laagveenmoerassen, vegetatierijke vennen en duinplassen. Vanwege het ontbreken van deze biotopen in (de nabije omgeving van) het plangebied kan het voorkomen van gevlekte witsnuitlibel in het plangebied worden uitgesloten.

Conclusie
In het plangebied ontbreken geschikte biotopen voor beschermde soorten vlinders en libellen. Het voorkomen van beschermde vlinder- en libellensoorten in het plangebied is derhalve uit te sluiten.

4.2.3 Insecten en weekdieren

Volgens de gegevens van de NDFF en EIS Nederland komt op een afstand van 10 tot 25 kilometer van het plangebied de beschermde keversoort vliegend hert (§3.3 wn) voor.

Bevindingen uit het veldbezoek tonen aan dat in het plangebied geen geschikte biotopen aanwezig zijn voor vliegend hert. Deze soort is afhankelijk van rottend eikenhout, aanwezig in oude eiken of eikenhakhout, wat niet aanwezig is in het plangebied. De aanwezigheid van vliegend hert kan hiermee worden uitgesloten.

Voor de overige beschermde houtkevers; vermiljoenkever, heldenbok en juchtleerkever; zijn vanuit de NDFF en EIS Nederland geen recente verspreidingsgegevens bekend. Deze soorten zijn afhankelijk van oude, holle of vrijstaande bomen of (natte) gebieden met veel dood hout. Deze habitattypen zijn niet aanwezig in het plangebied. Het voorkomen van deze beschermde houtkevers in het plangebied kan daarom worden uitgesloten.

De beschermde waterkevers brede geelrandwaterroofkever en gestreepte waterroofkever (beide §3.2 wn) zijn afhankelijk van grote wateren. Vanwege het feit dat er geen oppervlaktewater aanwezig is in het plangebied, kan het voorkomen van beschermde waterkevers in het plangebied worden uitgesloten.

De beschermde weekdieren platte schijfhoren en Bataafse stroommossel (beide §3.2 wn) zijn ook afhankelijk van oppervlaktewater. Vanwege het feit dat er geen oppervlaktewater aanwezig is in het plangebied, kan het voorkomen van beschermde weekdieren in het plangebied worden uitgesloten.

Conclusie
In het plangebied ontbreken geschikte biotopen voor beschermde soorten insecten en weekdieren. Het voorkomen van deze soorten in het plangebied is derhalve uit te sluiten.

4.2.4 Vissen

Uit de gegevens van de NDFF en de Vissenatlas Noord-Brabant (Brouwer et al., 2010) blijkt dat tussen één en vijf kilometer van het plangebied de beschermde vissensoort grote modderkruiper (§3.3 wn) voorkomt.

In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Hiermee kan worden uitgesloten dat (beschermde) vissoorten voorkomen in het plangebied. De sloten ten noorden en oosten grenzend aan het plangebied worden in de voorgenomen plannen niet aangetast.

Conclusie
Vanwege het ontbreken van oppervlaktewater in het plangebied is het uit te sluiten dat (beschermde) vissoorten voorkomen in het plangebied. De sloten ten noorden en oosten grenzend aan het plangebied worden in de voorgenomen plannen niet aangetast.

4.2.5 Reptielen en amfibieën

Uit de gegevens van RAVON, ‘De amfibieën en reptielen van Nederland’ (Creemers et al., 2009) en de NDFF blijkt dat binnen één kilometer van het plangebied de beschermde amfibieënsoorten bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander (alle §3.3 wn) en poelkikker (§3.2 wn) voorkomen. Volgens gegevens uit de bovenstaande bronnen komen op een afstand van één tot vijf kilometer van het plangebied de beschermde amfibieënsoorten bastaardkikker (§3.3 wn), heikikker, kamsalamander en rugstreeppad (alle §3.2 wn) voor.

In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Hierdoor is het plangebied niet geschikt als voortplantingsbiotoop voor amfibieën. Wel kan het plangebied als landhabitat worden gebruikt door de amfibieën die voorkomen in nabijgelegen water. Ook kunnen de losse stenen en vegetatie in het plangebied als overwinteringsbiotoop dienen, voor amfibieënsoorten die in (de omgeving van) het plangebied voorkomen.

Rugstreeppad is een soort van dynamische milieus. Het voortplantingswater bestaat meestal uit ondiep, onbeschaduwd water. Vanwege het ontbreken van dynamische milieus in (de nabije omgeving van) het plangebied, kan worden uitgesloten dat rugstreeppad in het plangebied voorkomt.

Heikikker komt voor in vochtige gebieden als hoog- en laagvenen, moerassen en overstromingsgebieden met een voorkeur voor voedselarm water.

Daarnaast is de heikikker een cultuurvliedende soort die nauwelijks wordt aangetroffen rond bebouwing, wegen en intensief gebruikt agrarisch landschap (Creemers et al., 2009). Vanwege de ligging van het plangebied in de bebouwde kom van Werkendam, kan het voorkomen van heikikker in het plangebied redelijkerwijs worden uitgesloten.

Het voortplantingswater van kamsalamander wordt gevormd door vrij grote, geïsoleerde, stilstaande, half beschaduwde, iets voedselrijke wateren (poelen, vennen, sloten) met een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie. Vanwege het ontbreken van geschikt habitat is het voorkomen van kamsalamander in het plangebied uit te sluiten.

Poelkikker leeft vooral in vennen en hoogveenputten en heeft een voorkeur voor de landschapstypen heide en hoogveen, maar komt echter ook voor in landschapstypen stad & dorp en ruderaal terrein (Creemers et al., 2009). De sloten in de omgeving van het plangebied bieden mogelijk geschikt voortplantingsbiotoop. Het is daarom voor deze soort niet uit te sluiten dat het plangebied als land- en overwinteringsbiotoop gebruikt worden.

Bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en bastaardkikker kunnen de sloten ten noorden en oosten van het plangebied gebruiken als voortplantingshabitat. Het is daarom niet uit te sluiten dat deze soorten het plangebied als land- en overwinteringsbiotoop gebruiken.

Uit de gegevens van RAVON, ‘De amfibieën en reptielen van Nederland’ (Creemers et al., 2009) en de NDFF blijkt dat tussen vijf en tien kilometer van het plangebied de beschermde reptielensoort ringslang (§3.3 wn) voorkomt.

De ringslang komt in de regio van het plangebied enkel voor ten noorden van de grote rivieren. Daarmee kan het voorkomen van ringslang in het plangebied worden uitgesloten.

<u>Effectbeoordeling</u>
Het plangebied wordt mogelijk gebruikt als land- en overwinteringshabitat door poelkikker, bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. De voorgenomen plannen kunnen door het verwijderen van deze vegetatie en losse tegels tot gevolg hebben dat het overwinteringshabitat van de amfibieën wordt verstoord en dat mogelijk individuen worden verwond of gedood. In de nabije omgeving van het plangebied blijft echter voldoende, even geschikt land- en overwinteringsbiotoop beschikbaar en na de werkzaamheden is het plangebied opnieuw geschikt als land- en overwinteringsbiotoop.

<u>Mitigerende maatregelen</u>
Voor de amfibiesoorten bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander geldt in provincie Noord-Brabant een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Het is derhalve niet nodig om mitigerende maatregelen te nemen.

Voor de poelkikker geldt geen vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Daarom is het noodzakelijk dat het verwijderen van de struikvegetatie en de graafwerkzaamheden niet tijdens de overwinteringsperiode voor poelkikker plaatsvinden om overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming te voorkomen. Voor poelkikker geldt een overwinteringsperiode van half oktober tot en met half april (Kennisdocument Poelkikker, BIJ12)

Conclusie

De beschermde soorten poelkikker, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en bastaardkikker kunnen het plangebied gebruiken als land- en overwinteringshabitat. De voorgenomen plannen kunnen door het verwijderen van deze vegetatie en losse tegels tot gevolg hebben dat het overwinteringshabitat van de amfibieën wordt verstoord en dat mogelijk individuen worden verwond of gedood. Voor bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en bastaardkikker geldt in provincie Noord-Brabant een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Het is derhalve niet nodig om voor deze soorten mitigerende maatregelen te nemen. Voor de poelkikker geldt geen vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Daarom is het noodzakelijk dat het verwijderen van de struikvegetatie en de graafwerkzaamheden niet tijdens de overwinteringsperiode voor poelkikker plaatsvinden. Voor poelkikker geldt een overwinteringsperiode van half oktober tot en met half april (Kennisdocument Poelkikker, BIJ12)

4.2.6 Vogels

Het plangebied is geschikt als broed- en foerageergebied voor diverse vogelsoorten. In het plangebied zijn gedurende het veldbezoek houtduif, kauw en wilde eend waargenomen.
Tijdens het veldbezoek zijn geen jaarrond beschermde nesten waargenomen in het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn geen huismussen waargenomen in het plangebied. Wel zijn er aldus Waarneming.nl de afgelopen jaren waarnemingen gedaan van huismussen in de omgeving van het plangebied. Vanwege de platte daken van de gebouwen in het plangebied kan worden uitgesloten dat er geschikte nestlocaties in de gebouwen in het plangebied aanwezig zijn. Wel zijn er in het noorden van het plangebied wintergroene hagen aanwezig, die kunnen dienen als winterverblijfplaats. Gezamenlijke slaapplaatsen zijn onder andere te vinden in groenblijvende hoge, dichte planten (“Winter”-slaapplaatsen). In de zomermaanden wordt ook bladverliezend, maar dicht, hoogopgaand groen als slaapplaats gebruikt. Zodra de herfst nadert en deze slaapplaatsen hun dekking verliezen trekken de juveniele huismussen in, bij de jaarrond vaste slaapplaatsen die zich in groenblijvende hoge planten of dakranden bevinden. Deze laatste worden “winterslaapplaatsen” genoemd maar worden in feite het jaar rond gebruikt als gezamenlijke slaapplaats. De zogenaamde winterslaapplaatsen zijn dus het jaar rond vaste verblijfplaatsen.
Daarnaast kan het plangebied, vanwege de struiken in het noorden van het

plangebied, dienen als foerageergebied voor huismussen.
Steenuil en kerkuil komen, volgens waarnemingen van Waarneming.nl, voor binnen één kilometer van het plangebied. Deze soorten hebben jaarrond beschermde nesten en kunnen gebouwen gebruiken als rust- en verblijfplaats. Tijdens het veldbezoek zijn geen (sporen van) uilen of geschikt ingangen voor uilen in het schoolgebouw waargenomen. De aanwezigheid van rust- of verblijfplaatsen van uilen in het schoolgebouw kan hiermee worden uitgesloten. Gezien de ligging van het plangebied in de bebouwde kom van Werkendam is het niet geschikt als leefgebied of foerageergebied voor uilen.

Effectbeoordeling
Het plangebied is geschikt als foerageer- en broedgebied voor algemene vogelsoorten. Negatieve effecten op foerageergebied van vogels zijn redelijkerwijs uit te sluiten; in de directe omgeving van het plangebied is voldoende geschikt alternatief foerageer- en broedgebied aanwezig.
Voor vogels geldt dat, indien exemplaren aan het broeden zijn, het verwijderen van bomen en beplanting niet kan plaatsvinden zonder deze dieren te verstoren. Gedurende het broeden zijn de nesten van vogels en de functionele leefomgeving strikt beschermd.

De vegetatie in het noorden van het plangebied dient mogelijk als foerageergebied en winterverblijfplaats voor huismussen. Wanneer deze vegetatie ten behoeve van de voorgenomen plannen wordt verwijderd, verdwijnen hier mogelijke winterverblijfplaatsen voor huismus. Tijdens de werkzaamheden is het plangebied tijdelijk ongeschikt als foerageergebied. Na de werkzaamheden is het plangebied opnieuw geschikt als foerageergebied voor huismussen en in de omgeving van het plangebied blijft voldoende foerageergebied behouden.

Mitigerende maatregelen
Door bomen en struiken buiten het broedseizoen van vogels te verwijderen/snoeien wordt voorkomen dat negatieve effecten zullen optreden ten aanzien van algemeen voorkomende vogelsoorten. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt echter geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

De vegetatie in het noorden van het plangebied biedt mogelijkheden voor winterverblijfplaatsen van huismussen. Indien winterverblijfplaatsen van huismus aanwezig zijn, zou het verwijderen van de vegetatie tot vernietiging hiervan en daarmee overtreding van de Wet natuurbescherming leiden. Nader onderzoek naar de aanwezigheid van huismussen dient te worden uitgevoerd om te bepalen of daadwerkelijk winterverblijfplaatsen aanwezig zijn. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd in de herfst- en winterperiode. Indien uit het nader onderzoek blijkt dat verblijfplaatsen van huismus aanwezig zijn, dan is het aanvragen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk als verbodsbepalingen worden overtreden.

Conclusie
Het plangebied is geschikt als broed- en foerageergebied voor vogels. De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten hebben ten aanzien van foerageer- en/of broedgebied. Indien vogels aan het broeden zijn, kan het verwijderen van bomen en beplanting niet plaatsvinden zonder deze dieren te verstoren. Door bomen en struiken buiten het broedseizoen van vogels te verwijderen/snoeien wordt voorkomen dat negatieve effecten zullen optreden ten aanzien van algemeen voorkomende vogelsoorten. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot en met juli. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt echter geen standaardperiode gehanteerd voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Tijdens de werkzaamheden is het plangebied tijdelijk ongeschikt als foerageergebied voor huismus. Na de werkzaamheden is het plangebied opnieuw geschikt als foerageergebied en in de omgeving van het plangebied blijft voldoende foerageergebied behouden.
De vegetatie in het noorden van het plangebied biedt mogelijkheden voor winterverblijfplaatsen van huismussen. Indien winterverblijfplaatsen van huismus aanwezig zijn, zou het verwijderen van de vegetatie tot vernietiging hiervan en daarmee overtreding van de Wet natuurbescherming leiden. Nader onderzoek naar de aanwezigheid van huismussen dient te worden uitgevoerd om te bepalen of daadwerkelijk winterverblijfplaatsen aanwezig zijn. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd in de herfst- en winterperiode. Indien uit het nader onderzoek blijkt dat verblijfplaatsen van huismus aanwezig zijn, dan is het aanvragen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

4.2.7 Zoogdieren

Vleermuizen
Uit de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens et al.,1997) en Korsten en Regelink (2010) blijkt dat de soorten gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, tweekleurige vleermuis, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis, meervleermuis, franjestaart, baardvleermuis en Brandts vleermuis (alle §3.2 wn) voorkomen in de wijdere omgeving van het plangebied.

Uit het veldbezoek blijkt dat het plangebied geschikt is als foerageergebied voor vleermuizen. Ook kunnen vleermuizen de bebouwing en vegetatie gebruiken als vliegroute. Het schoolgebouw is vanwege de aanwezige betimmering, open spouwmuren en de enkele open spouwvoegen geschikt voor verblijfplaatsen van vleermuizen. In het plangebied zijn geen bomen met holten aangetroffen die kunnen dienen als vleermuisverblijfplaats.

Overige zoogdieren
Uit de gegevens van de NDFF blijkt dat binnen een straal van één kilometer van het plangebied bunzing, egel, haas, konijn, ree, vos, wezel, algemene

(spits)muizensoorten (§3.3 wn) en bever (§3.2 wn) voorkomen. Op een afstand van één tot vijf kilometer van het plangebied komen volgens de NDFF hermelijn (§3.3 wn) en Noordse woelmuis (§3.2 wn) voor. Daarnaast komen op een afstand van vijf tot tien kilometer van het plangebied volgens de NDFF de soorten boommarter, damhert, gewone zeehond en waterspitsmuis (alle §3.3 wn) voor.

Uit het veldbezoek blijkt ook dat het plangebied (onderdeel van) leefgebied kan vormen van de grondgebonden zoogdiersoorten: bunzing, egel, haas, konijn, vos en algemene muizensoorten.
Gezien de ligging, kenmerken en het gebruik van het plangebied kan het voorkomen van ree, bever, boommarter, damhert en gewone zeehond worden uitgesloten. Het plangebied is ongeschikt als leefgebied voor de waterspitsmuis en Noordse woelmuis vanwege de ligging binnen de bebouwde kom van Werkendam en het ontbreken van voldoende oevervegetatie in de nabijgelegen sloten. Vanwege de omliggende wegen en openheid van de omgeving van het plangebied is het niet aannemelijk dat wezel en hermelijn voorkomen in het plangebied.

Van bunzing, konijn en vos zijn geen nesten of holen waargenomen in het plangebied. Het is derhalve redelijkerwijs uit te sluiten dat vaste verblijfplaatsen van deze dieren in het plangebied aanwezig zijn.
Tijdens het veldbezoek zijn (spits)muizenholen aangetroffen in het plangebied. Het is daarom niet uit te sluiten dat vaste verblijfplaatsen van algemene (spits)muizensoorten in het plangebied aanwezig zijn.

<u>Effectbeoordeling</u>
Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. De voorgenomen ontwikkeling heeft tijdelijk een negatief effect op de functie van het plangebied als foerageergebied. Na de uitvoering van de werkzaamheden is het plangebied opnieuw geschikt als foerageergebied en ook in de directe omgeving blijft voldoende alternatief, even geschikt, foerageergebied behouden.
De vegetatie en de gebouwen in het plangebied zijn ook geschikt om als vliegroute voor vleermuizen te dienen. De voorgenomen ontwikkeling heeft tijdelijk een negatief effect op de functie van het plangebied als vliegroute. Na de uitvoering van de werkzaamheden is het plangebied opnieuw geschikt als vliegroute en ook in de directe omgeving blijven voldoende vliegroutes behouden.
In de bomen in het plangebied zijn geen holen waargenomen die als vleermuisverblijfplaats kunnen dienen. Vanwege de aanwezigheid van betimmering, lege spouwmuren en open stootvoegen zijn het schoolgebouw en de bijgebouwtjes geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Wanneer deze gebouwen gesloopt worden kunnen dus verblijfplaatsen van vleermuizen worden vernietigd en individuen worden gedood. Dat heeft een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming tot gevolg.

Mogelijk behoort het plangebied tot het leefgebied van een aantal grondgebonden zoogdieren van §3.3 wn; bunzing, egel, haas, konijn, vos,

algemene (spits)muizensoorten. Voor deze soorten blijft voldoende geschikt leefgebied aanwezig in de omgeving. Derhalve is redelijkerwijs uit te sluiten dat negatieve effecten optreden op het leefgebied van deze soorten.
Het is niet uit te sluiten dat algemene (spits)muizensoorten vaste verblijfplaatsen hebben in het plangebied. Met de voorgenomen werkzaamheden kunnen deze verblijfplaatsen van algemene (spits)muizensoorten worden verstoord of vernietigd.

Mitigerende maatregelen
Wanneer de gebouwen in het plangebied gesloopt worden kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen worden vernietigd en individuen worden gedood. Voorafgaand aan de sloop van de gebouwen dient derhalve een nader onderzoek naar gebouwbewonende vleermuissoorten plaats te vinden om het eventueel aantasten van verblijfplaatsen en overtreding van de Wet natuurbescherming te kunnen voorkomen. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd gedurende de periode half mei t/m september om alle mogelijke functies van het gebouw voor vleermuizen in kaart te kunnen brengen.

Voor algemene (spits)muizensoorten geldt ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen in de provincie Noord-Brabant een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Het nemen van mitigerende maatregelen is derhalve niet nodig.

Conclusie
Het plangebied is geschikt als foerageergebied en vliegroute voor vleermuizen. Na de uitvoering van de werkzaamheden is het plangebied opnieuw geschikt als foerageergebied en in de directe omgeving blijft voldoende alternatief, even geschikt, foerageergebied en vliegroutes behouden.
De gebouwen in het plangebied zijn geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Wanneer deze gebouwen gesloopt worden kunnen dus verblijfplaatsen van vleermuizen worden vernietigd en individuen worden gedood. Er dient voorafgaand aan de sloop van de gebouwen een nader onderzoek naar gebouwbewonende vleermuissoorten plaats te vinden om het eventueel aantasten van verblijfplaatsen en overtreding van de Wet natuurbescherming te kunnen voorkomen. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd gedurende de periode half mei t/m september om alle mogelijke functies van het gebouw voor vleermuizen in kaart te kunnen brengen.

Mogelijk behoort het plangebied tot het leefgebied van een aantal algemene grondgebonden zoogdieren van §3.3 wn; bunzing, egel, haas, konijn, vos en algemene (spits)muizensoorten. Voor deze soorten blijft voldoende geschikt leefgebied aanwezig in de omgeving. Derhalve is redelijkerwijs uit te sluiten dat negatieve effecten optreden op het leefgebied van deze soorten.
Het is niet uit te sluiten dat algemene (spits)muizensoorten vaste verblijfplaatsen hebben in het plangebied. Met de voorgenomen werkzaamheden kunnen deze verblijfplaatsen van algemene (spits)muizensoorten worden verstoord of vernietigd. Voor algemene (spits)muizensoorten geldt ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen in de

provincie Noord-Brabant een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Het nemen van mitigerende maatregelen is derhalve niet nodig.

5 Conclusies

5.1 Beschermde gebieden

Het plangebied behoort niet tot het NNB. Gezien de ligging van het plangebied in de bebouwde kom van Werkendam en de lokale aard van de voorgenomen plannen zijn negatieve effecten op het NNB uit te sluiten.
Doordat het plangebied buiten de Natura 2000-gebieden ligt, kunnen alleen effecten optreden als gevolg van externe werking. Dit betekent dat de storingsfactoren oppervlakteverlies en versnippering op voorhand zijn uit te sluiten. Gezien de ligging van de locatie in de bebouwde kom van Werkendam, de tussenliggende bebouwing en afstand zijn ook de overige effecten op voorhand uit te sluiten.

5.2 Beschermde soorten

In het plangebied komen mogelijk verschillende soorten voor die beschermd zijn onder paragrafen 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming.

Soorten van paragraaf 3.1 van de Wet natuurbescherming
Het plangebied is geschikt als broed- en foerageergebied voor vogels. In het plangebied en direct daar omheen blijft voldoende geschikt alternatief foerageer- en broedgebied aanwezig. De voorgenomen plannen hebben geen negatieve effecten tot gevolg ten aanzien van het foerageer- en broedgebied van vogels. Als het verwijderen van bomen en struiken buiten het broedseizoen plaatsvindt, wordt voorkomen dat negatieve effecten optreden ten aanzien van broedende vogels. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot en met juli. In de Wet natuurbescherming wordt echter geen standaardperiode voor het broedseizoen gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Tijdens de werkzaamheden is het plangebied tijdelijk ongeschikt als foerageergebied voor huismus. Na de werkzaamheden is het plangebied opnieuw geschikt als foerageergebied en in de omgeving van het plangebied blijft voldoende foerageergebied behouden.
De vegetatie in het noorden van het plangebied biedt mogelijkheden voor winterverblijfplaatsen van huismussen. Indien winterverblijfplaatsen van huismus aanwezig zijn, zou het verwijderen van de vegetatie tot vernietiging hiervan en daarmee overtreding van de Wet natuurbescherming leiden. Nader onderzoek naar de aanwezigheid van huismussen dient te worden uitgevoerd om te bepalen of daadwerkelijk winterverblijfplaatsen aanwezig zijn. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd in de herfst- en winterperiode. Indien uit het nader onderzoek blijkt dat verblijfplaatsen van huismus aanwezig zijn, dan is het aanvragen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Soorten van paragraaf 3.2 van de Wet natuurbescherming
De beschermde amfibieënsoort poelkikker kan het plangebied gebruiken als land- en overwinteringshabitat. De voorgenomen plannen kunnen door het verwijderen van deze vegetatie en losse tegels tot gevolg hebben dat het overwinteringshabitat van

deze soort wordt verstoord en dat mogelijk individuen worden verwond of gedood. Om overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming te voorkomen is het noodzakelijk dat het verwijderen van de struikvegetatie en de graafwerkzaamheden niet tijdens de overwinteringsperiode voor poelkikker plaatsvindt. Voor poelkikker geldt een overwinteringsperiode van half oktober tot en met half april (Kennisdocument Poelkikker, BIJ12).

Het plangebied is geschikt als foerageergebied en vliegroute voor vleermuizen. Na de uitvoering van de werkzaamheden is het plangebied opnieuw geschikt als foerageergebied en in de directe omgeving blijft voldoende alternatief, even geschikt, foerageergebied en vliegroutes behouden.
De gebouwen in het plangebied zijn geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Wanneer deze gebouwen gesloopt worden kunnen dus verblijfplaatsen van vleermuizen worden vernietigd en individuen worden gedood. Er dient voorafgaand aan de sloop van de gebouwen een nader onderzoek naar gebouwbewonende vleermuissoorten plaats te vinden om het eventueel aantasten van verblijfplaatsen en overtreding van de Wet natuurbescherming te kunnen voorkomen. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd gedurende de periode half mei t/m september om alle mogelijke functies van het gebouw voor vleermuizen in kaart te kunnen brengen

Soorten van paragraaf 3.3. van de Wet natuurbescherming
De beschermde amfibieënsoorten bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en bastaardkikker gebruiken het plangebied mogelijk als land- en overwinteringshabitat. Voor deze amfibiesoorten geldt in provincie Noord-Brabant een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Het is derhalve niet nodig om mitigerende maatregelen te nemen.

Mogelijk behoort het plangebied tot het leefgebied van een aantal grondgebonden zoogdieren van §3.3 wn; bunzing, egel, haas, konijn, vos en algemene muizensoorten. Voor deze soorten blijft voldoende geschikt leefgebied aanwezig in de omgeving. Derhalve is redelijkerwijs uit te sluiten dat negatieve effecten optreden op het leefgebied van deze soorten.
Het is niet uit te sluiten dat algemene (spits)muizensoorten vaste verblijfplaatsen hebben in het plangebied. Met de voorgenomen werkzaamheden kunnen deze verblijfplaatsen van algemene (spits)muizensoorten worden verstoord of vernietigd. Voor algemene (spits)muizensoorten geldt ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen in de provincie Noord-Brabant een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Het nemen van mitigerende maatregelen is derhalve niet nodig.

5.3 Advies en aanbevelingen

Geconcludeerd kan worden dat de voorgenomen plannen niet leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming, mits:

1. Het verwijderen van bomen en struiken wordt (indien nodig) uitgevoerd buiten het broedseizoen van vogels. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen

echter geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

2. Het verwijderen van materialen, begroeiing en graafwerkzaamheden worden uitgevoerd buiten de overwinteringsperiode van poelkikker. Dit betekent dat de graafwerkzaamheden mogen worden uitgevoerd in de periode half april – half oktober.
3. Nader onderzoek naar gebouwbewonende vleermuissoorten wordt uitgevoerd gedurende de periode 15 mei t/m 30 september om het eventueel aantasten van verblijfplaatsen te kunnen uitsluiten. Indien een verblijfplaats aanwezig is, is het noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen en mitigerende maatregelen te treffen.
4. Nader onderzoek naar winterverblijfplaatsen van huismussen wordt uitgevoerd in de herfst- en winterperiode om het eventueel aantasten van verblijfplaatsen te kunnen uitsluiten. Indien een verblijfplaats aanwezig is, is het noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen en mitigerende maatregelen te treffen.

Tabel 1. Overzicht mogelijk aanwezige en aangetroffen beschermde soorten

Soort(groep)	Bescherming	Functie plangebied	Mogelijk effect	Ontheffing nodig	Maatregelen
Algemene amfibieën	§3.3 wn	Landhabitat, voortplantingsbiotoop, winterbiotoop	Ja	Nee, algehele vrijstelling	
Algemene grondgebonden zoogdieren	§3.3 wn	Leef- en foerageergebied	Ja	Nee, algehele vrijstelling	-
Algemene (spits)muizensoorten	§3.3 wn	Leefgebied en verblijfplaatsen	Ja	Nee, algehele vrijstelling	-
Poelkikker	§3.2 wn	Landhabitat en winterbiotoop	Ja	Nee, op voorwaarde uitvoeren maatregelen	Verwijderen van materialen, begroeiing en graafwerkzaamheden buiten de overwinteringsperiode (half oktober tot en met half april)
Vleermuizen	§3.2 wn	Foerageergebied en vliegroute	Nee	-	-
Vleermuizen	§3.2 wn	Verblijfplaatsen	Ja	Mogelijk	Nader onderzoek in de periode half mei t/m september
Vogels	§3.1 wn (nest niet jaarrond beschermd)	Foerageer- en broedgebied	Ja	Nee, op voorwaarde uitvoeren maatregelen	Verwijderen en/of snoeien van begroeiing buiten het broedseizoen
Huismus	§3.1 wn (nest jaarrond beschermd)	Foerageergebied en winterverblijfplaats	Ja	Mogelijk	Nader onderzoek in de herfst- en winterperiode

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Bos F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Creemers R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie). 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey Nederland, Leiden.
- Kennisdocument Poelkikker. Versie 1.0 Juli 2017. BIJ12
- Korsten, E. en Regelink J.R. Herkennen van potentiële vleermuiswaarden: in het kader van quickscans en andere ecologisch vooronderzoek. Zoogdiervereniging- rapport 2010.44. Zoogdiervereniging, Nijmegen.
- Limpens, H., K. Mostert, W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Ministerie van Economische Zaken, Brochure: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt, versie 1.3 december 2016.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Internet

- Natura 2000-gebieden, www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx, 03-04-2018
- Natuurbeheerplan Noord-Brabant: http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan, 03-04-2018
- http://www.netwerkecologischemonitoring.nl/dataloket
- Verordening natuurbescherming Noord-Brabant: http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Noord-Brabant/CVDR600901/CVDR600901_3.html, 03-04-2018
- Beschermde soorten NDFF: © NDFF - quickscanhulp.nl 04-04-2018 16:06:51
- www.compendiumvoordeleefomgeving.nl
- www.eis-nederland.nl
- www.libellennet.nl
- www.soortenbank.nl
- www.telmee.nl
- www.vlindernet.nl
- www.waarneming.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.verspreidingsatlas.nl

Bijlage 1 Wet- en regelgeving

Wet natuurbescherming
In Nederland is de bescherming van natuurwaarden sinds 1 januari 2017 geregeld in de Wet natuurbescherming. Deze wet regelt de bescherming van soorten, gebieden en houtopstanden en vervangt daarmee de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet. Daarnaast geldt per provincie beleid voor de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) genoemd).

Soortbescherming
Op het gebied van soortbescherming is het uitgangspunt van de Wet natuurbescherming dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan; het 'nee, tenzij-principe'.
De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De Wet natuurbescherming kent de volgende drie categorieën beschermde soorten:

1. Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels beschermd volgens het beschermingsregime van de Europese Vogelrichtlijn, §3.1;
2. Soorten, niet vogels zijnde, van de Europese Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a, het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt, §3.2;
3. 'Andere soorten', waaronder soorten die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven, §3.3.

De drie beschermingsregimes kennen elk hun eigen verbodsbepalingen. De verbodsbepalingen voor vogels en overige Europese soorten (categorie 1 en 2) zijn letterlijk overgenomen uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Voor de andere, 'nationaal' beschermde soorten (categorie 3) gelden verbodsbepalingen die geïnspireerd zijn op de Habitatrichtlijn, maar in sommige opzichten minder streng zijn. In tabel 1 zijn de verbodsbepalingen per regime weergegeven.

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

+ Er mag alleen van de verbodsbepalingen worden afgeweken als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is;
+ Er moet sprake zijn van een in de wet genoemd belang. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn, zoals ruimtelijke ontwikkeling, volksgezondheid of openbare veiligheid;
+ Er mag geen afbreuk worden gedaan aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen is bovendien vrijstelling mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Tabel 1. Verbodsbepalingen per categorie beschermde soorten

Categorie 1 (§ 3.1 Wn)	Categorie 2 (§ 3.2 Wn)	Categorie 3 (§ 3.3 Wn)
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	-
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	-
-	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Zorgplicht
Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
Dit betekent dat voorafgaand aan handelingen inzichtelijk moet zijn welke natuurwaarden aanwezig zijn, de kwetsbaarheid hiervan en de mogelijke gevolgen die de handeling hiervoor kan hebben. Bij de uitvoering van de handelingen dienen negatieve gevolgen zoveel mogelijk te worden voorkomen, dan wel beperkt of ongedaan te worden gemaakt. De zorgplicht is altijd van toepassing, ongeacht vrijstelling of ontheffing.

Natura 2000 (bron: Rijksoverheid)

In 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. De wet biedt een beschermingskader voor de flora en fauna binnen de aangewezen beschermde gebieden, de zogenaamde Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden.

De wet bepaalt dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van de habitats kunnen verslechteren of die een verstorend effect kunnen hebben op de soorten, niet mogen plaatsvinden

zonder vergunning. Ook plannen moeten getoetst worden op hun gevolgen voor de Natura 2000-gebieden. Dit gebeurt met de habitattoets.

De habitattoets bestaat uit drie onderdelen:
+ oriëntatiefase (en vooroverleg);
+ verslechterings- en verstoringstoets;
+ passende beoordeling.

De oriëntatiefase maakt geen deel uit van de in de wet geregelde procedures. In de praktijk is deze stap nodig. Gezamenlijk met het bevoegd gezag wordt bepaald of goedkeuring van het plan nodig is en welke verdere procedure doorlopen moet worden. Afhankelijk van de kans en omvang van de effecten op een Natura 2000-gebied bestaat de vervolgprocedure uit het uitvoeren van een verslechterings- en verstoringstoets, een passende beoordeling of geen enkele toetsing.

Indien er geen kans is op negatieve effecten op een Natura 2000-gebied is geen goedkeuring voor de plannen of het project nodig.
Als uit de oriëntatiefase is gebleken dat er kans is op significant negatieve effecten voor het Natura 2000-gebied, dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd. Indien uit de passende beoordeling blijkt dat er kans is op een significant negatief effect moet aan de volgende criteria worden voldaan:
+ er zijn geen alternatieve oplossingen voor het project die minder of geen negatieve effecten hebben voor het Natura 2000-(deel)gebied;
+ er is sprake van dwingende redenen van groot openbaar belang;
+ er is voorzien in compenserende maatregelen.

Alléén als aan deze voorwaarden wordt voldaan, kan goedkeuring worden verleend.

Indien uit de oriëntatiefase is gebleken dat er een kans is op (niet-significante) negatieve effecten, dient een verslechterings- en verstoringstoets te worden uitgevoerd. Met dit onderzoek wordt bepaald:
+ of deze kans reëel is en
+ of de verslechtering of verstoring aanvaardbaar is.

Natuurnetwerk Nederland / Ecologische hoofdstructuur (bron: Rijksoverheid)

Natuurgebieden in Nederland zijn erg versnipperd. Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS) heeft als doel om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Door verbindingen tussen natuurgebieden te maken, kunnen planten en dieren zich makkelijker verspreiden over meer gebieden. Hierdoor zijn deze gebieden beter bestand tegen negatieve milieu-invloeden. In grotere natuurgebieden kunnen bovendien meer soorten planten en dieren leven.

Het doel van het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur is om de EHS als netwerk van natuurgebieden te beschermen tegen negatieve effecten van ruimtelijke ingrepen. Dat betekent niet dat ontwikkelingen zoals woningbouw en bedrijvigheid, verboden zijn. Door het doorlopen van het afwegingskader wordt vastgesteld of, en zo ja, onder welke voorwaarden een ontwikkeling in de Ecologische Hoofdstructuur kan worden toegelaten.

De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur vindt plaats door het nee-tenzij-regime uit de Nota Ruimte. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen in de EHS met een negatief effect op de EHS in principe niet zijn toegestaan. Onder voorwaarden kan hiervan worden afgeweken.
De beleidsmatige basis voor het afwegingskader voor de Ecologische Hoofdstructuur is de Nota Ruimte. Daarnaast hebben Rijk en provincies een beleidskader Spelregels EHS opgesteld. Het beleidskader geeft een uitwerking, verduidelijking en aanscherping van de verschillende onderdelen van het afwegingskader. De provincies laten de inhoud van de Spelregels EHS doorwerken in het provinciaal ruimtelijk beleid.
De bescherming van de EHS gebeurt via de regelgeving van de ruimtelijke ordening. Het beschermingsregime is onder de Wro door het Rijk vastgelegd in de AMvB Ruimte en werkt via provinciale verordeningen.